

การศึกษาระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่ได้รับทุนของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาภาภรณ์ ธารเสนา¹, สมบูรณ์ เทียนทอง², สุภศิลป์ สุนทรภา³, เสาวนันทน์ บำเรอราช⁴, อมรรัตน์ รัตนศิริ⁴, ชุศรี กุชชัยสิทธิ์⁵, ปิยทัศน์ ทัศนาวินันท์⁶

¹ ฝ่ายวิจัย, ² ภาควิชาวิสัญญีวิทยา, ³ ภาควิชาออร์โธปิดิกส์, ⁴ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน, ⁵ ฝ่ายการพยาบาล, ⁶ ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

A Study of Research Publications Supporting System Funded by Faculty of Medicine Khon Kaen University

Apaporn Tharasana¹, Somboon Thienthong², Supasilp Soontrapa³, Sauwanun Bumrerraj⁴, Amornrat Ratanasiri⁴, Chusri Kuchaisit⁵, Pyatat Tatsanavivat⁶

¹Research Activities, Department of ²Anaesthesiology, ³Orthopaedics, ⁴Community Medicine, ⁵Division of Nursing, ⁶Medicine, Faculty of Medicine, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand.

หลักการและเหตุผล: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยมาโดยตลอดแต่พบว่างานวิจัยที่ทำเสร็จแล้วมีอัตราการตีพิมพ์เพียงร้อยละ 21.5

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ในปัจจุบัน และหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาระบบดังกล่าว เพื่อให้มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพิ่มขึ้น

รูปแบบการวิจัย: การวิจัยเชิงพรรณนา

สถานที่ทำการวิจัย: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิธีดำเนินการ: ขั้นตอนการศึกษามีดังนี้ ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากฐานข้อมูลของฝ่ายวิจัย และสอบถามเพิ่มเติมจากผู้วิจัยที่ได้รับทุนจากคณะแพทยศาสตร์ระหว่างปีงบประมาณ 2545-2547 ระยะเวลาที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาของการตีพิมพ์โดยการทำ focus group ระหว่างตัวแทนผู้รับทุนและตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับระบบการให้ทุนและศึกษาระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ของคณะฯ ระยะเวลาที่ 3 นำผลการศึกษาที่ได้เสนอต่อฝ่ายบริหารคณะฯ เพื่อพิจารณา และ ระยะเวลาที่ 4 ศึกษาข้อปัญหาหลังการดำเนินการ

การประเมินผล: จำนวนโครงการวิจัยที่ได้รับทุน จำนวนเงินทุนทั้งหมดที่จัดสรรระหว่างปีงบประมาณ 2541-2545

Background: The Faculty of Medicine annually allocates its own budget for research grant but the numbers of research publication each year in the previous study was only 21.5%

Objective: To study and improve the supportive system for research publication within the Faculty of Medicine, Khon Kaen University.

Setting: The Faculty of Medicine, Khon Kaen University.

Design: Descriptive study

Methods: The sequences of the study included; phase 1) reviewed proposals granted by the Faculty of Medicine between the years 2002-2004 and then a structured questionnaire was sent to all principal investigators; phase 2) problems related to research publication were analyzed after discussed with a focus group who were involved in research activities; phase 3) reported the problems to the Faculty's administrative board; and phase 4) Post-evaluation after supportive system changed.

Outcome measures: Numbers of proposal granted, total amount of the budget funded, numbers and factors related to research publication were recorded.

Results: During the studied period there were 204 proposals granted with amounted to 11,567,715 Baht. Only

จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ และปัจจัยหรือปัญหาในการตีพิมพ์ผลงานวิจัย

ผลการวิจัย: มีโครงการวิจัยที่ได้รับทุนในช่วงเวลาที่กำหนด 204 โครงการ เป็นเงินทุน 11,567,715 บาท หลังได้รับทุนเป็นเวลา 1-3 ปี มีการดำเนินการแล้วเสร็จ 71 โครงการ (34.8%) จากการสอบถามผู้วิจัยทั้ง 71 โครงการ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 95.8%) พบว่ามีงานวิจัยที่ตีพิมพ์แล้วหรือรอการตีพิมพ์รวม 36 โครงการ (17.6% ของโครงการที่ได้รับทุน) มีโครงการที่ยังไม่ได้เขียน manuscript 32 โครงการ ซึ่งส่วนใหญ่ (74%) เป็นงานวิจัยของนักศึกษาหลังปริญญาตรีด้านระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ของคณะแพทยศาสตร์ และของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบมีการสนับสนุนด้านการเงินเฉพาะงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในระดับนานาชาติที่เป็น index journal เท่านั้น การสนับสนุนด้านอื่นๆ ได้แก่ มีวารสารรองรับการตีพิมพ์ของคณะฯ และมีผู้ช่วยปรับปรุงด้านภาษาอังกฤษ ส่วนการสนับสนุนการตีพิมพ์ในระดับภาคควิชายังมีน้อย ผลการวิจัยในครั้งนี้ทางฝ่ายบริหารคณะแพทยศาสตร์ได้นำไปปรับปรุงระเบียบการให้ทุนและระเบียบสนับสนุนการตีพิมพ์ในหลายด้าน แต่เนื่องจากระยะเวลาการทำวิจัยมีจำกัดจึงยังไม่เห็นผลการเปลี่ยนแปลงอัตราการตีพิมพ์ภายหลังการดำเนินการปรับปรุงในครั้งนี้ชัดเจน

บทสรุป: คณะแพทยศาสตร์มีระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ที่ครบวงจร แต่การตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่ได้รับทุนคณะฯ ยังมีน้อย (17.6%) โครงการวิจัยที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นของนักศึกษาหลังปริญญา ฝ่ายวิจัยได้นำข้อมูลนี้ไปปรับปรุงระเบียบการให้ทุนและระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ซึ่งต้องศึกษาผลการปรับปรุงต่อไป

71 proposals (34.8%) of the researcher could finish their work within 1- 3 years after granting and made the final report to the Faculty. Thirty-six out of 71 proposals (17.6% of granted proposal) were submitted for publication, where 32 have not prepared the manuscript. Most of non-publication (75%) grants were done by postgraduate students. The existing supportive system for publication within the faculty includes; institutional journal (in Thai), English consultant, page charge fee, and reward prize for index journal publication. The administrative board of the Faculty responded to the reported problems by improving the supportive system, however, changing for research publication may take times.

Conclusion: The Faculty of Medicine has a completed supportive system for publication but only 17.6% of granted proposals were submitted for publication. Most of non-publication was postgraduate students. The Faculty now is doing some changes of supportive system that might raise the number of publication.

Keyword: research funding system, research utilization, publication

ศรีนครินทร์เวชสาร 2550; 22(2): 174-81 • Srinagarind Med J 2007; 22(2): 174-81

บทนำ

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยมาโดยตลอด ซึ่งในระหว่างปีงบประมาณ 2541 ถึง 2545 ทางคณะฯ ได้ให้ทุนไปจำนวน 256 ทุน เป็นจำนวนเงิน 8.47 ล้านบาท จากการสำรวจผลการดำเนินงานในเดือนกันยายน 2546 หลังจากได้รับทุนเป็นเวลา 1-5 ปี โดย อาภาภรณ์ และคณะฯ พบว่า มีโครงการวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ 122 โครงการ ในจำนวนนี้มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพียง 55 โครงการ (21.5%) ของจำนวนที่ได้รับทุน หรือคิดเป็น 3.3%- 48.4% ของจำนวนที่ได้รับทุนในแต่ละปี

เพื่อให้ผลงานวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ได้มีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คณะผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าทางคณะฯ มีระบบการสนับสนุนด้านการตีพิมพ์ผลงานวิจัยอย่างไร และจะสามารถพัฒนาระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยของคณะฯ ให้มีการตีพิมพ์เพิ่มขึ้นได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ในปัจจุบัน และหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาระบบดังกล่าว เพื่อให้มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพิ่มขึ้น

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ รูปแบบการศึกษาเป็น participatory action research (PAR) โดยทำการศึกษาในระหว่าง 1 มิถุนายน 2548- 31 พฤษภาคม 2549 กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาได้แก่หัวหน้าโครงการวิจัย (หรือผู้ร่วมวิจัยในกรณีที่หัวหน้าโครงการไม่ได้ปฏิบัติงานในคณะแพทยศาสตร์แล้ว) ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะแพทยศาสตร์ ในระหว่างปีงบประมาณ 2545-2547 ตัวแทนที่เกี่ยวข้องในการให้ทุน ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะกรรมการบริหารของฝ่ายวิจัย ตัวแทนจากคณะกรรมการผู้พิจารณาทุน ตัวแทนจากผู้รับทุนทุกระดับ และตัวแทนจากทุกภาควิชา รวมทั้งศึกษาข้อมูลการให้ทุนจากฐานข้อมูลของฝ่ายวิจัยด้วย โดยมีขั้นตอนการทำวิจัยดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1

วิเคราะห์สถานการณ์การตีพิมพ์ผลงานวิจัยในปัจจุบันของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนในช่วงเวลาที่กำหนด 3 ปี คือ ช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2545-2547 โดยการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของฝ่ายวิจัย และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากนักวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุน

ระยะที่ 2

1. ศึกษากระบวนการทำงาน และกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยทั้งระดับคณะและระดับภาควิชา เพื่อหาปัจจัยที่เกื้อหนุนและปัจจัยที่ขัดขวางการตีพิมพ์ผลงานวิจัย โดยการจัดประชุมระดมสมองของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการสอบถามจากตัวแทนของภาควิชาต่างๆ

2. วิเคราะห์ปัญหาของการตีพิมพ์ผลงานวิจัยโดยสอบถามจากนักวิจัยที่ได้รับทุน

3. ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการจัดประชุมระดมสมองระหว่างตัวแทนฝ่ายวิจัย กรรมการผู้พิจารณาทุน และผู้รับทุนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ระยะที่ 3

ดำเนินการแก้ไขปัญหานำผลสรุปที่ได้จากการประชุมระดมสมองเสนอต่อฝ่ายวิจัยเพื่อปรับปรุงกฎเกณฑ์และวิธีการทำงานให้เอื้อต่อการนำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์ให้มากขึ้นต่อไป

ระยะที่ 4

ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการปรับปรุงและแก้ไข ปัญหาต่างๆ โดยทำการสำรวจข้อมูลซ้ำตามที่เคยสำรวจไว้ในระยะที่ 1

ข้อมูลที่ต้องการศึกษาได้แก่ สัดส่วนงานวิจัยที่ได้ส่ง manuscript เพื่อขอตีพิมพ์ต่อจำนวนโครงการวิจัยที่ได้รับทุนทั้งหมด จำนวนเงินที่จัดสรรในแต่ละปี ระบบสนับสนุน

การตีพิมพ์ของคณะแพทยศาสตร์ และของภาควิชาต่างๆ ปัญหาอุปสรรคในการตีพิมพ์ผลงานวิจัยของนักวิจัย และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นข้อมูลที่ได้จะนำเสนอในรูปแบบสัดส่วนหรือเป็นค่าเฉลี่ย ตามชนิดของข้อมูล

ผลการศึกษา

ด้านการตีพิมพ์ผลงานวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลของฝ่ายวิจัยพบว่า ในช่วง 3 ปีที่ทำการศึกษา มีโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากคณะแพทยศาสตร์จำนวน 204 โครงการ แยกเป็นปีงบประมาณ 2545, 2546 และ 2547 จำนวน 60, 70 และ 74 โครงการตามลำดับ เป็นจำนวนเงินทุน 11,567,715 บาท (ตารางที่ 1)

จากโครงการวิจัยทั้งหมด 204 โครงการ มีที่ดำเนินการแล้วเสร็จ (นับถึงเดือน กรกฎาคม 2548 หรือช่วง เวลา 1-3 ปี หลังจากได้รับทุน) จำนวน 71 โครงการ (34.8% ของโครงการที่ได้รับทุน) (ตารางที่ 2) จากการสอบถามผู้วิจัยทั้ง 71 โครงการ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 68 โครงการ (95.8%) พบว่า มีงานวิจัยที่ตีพิมพ์แล้ว 18 โครงการ และรอการตีพิมพ์ 18 โครงการ รวมเป็น 36 โครงการ (17.6% ของโครงการที่ได้รับทุน)

จาก 71 โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ พบว่ายังไม่ได้เขียน manuscript 32 โครงการ ซึ่งงานวิจัยที่ยังไม่ได้เขียน manuscript นี้ส่วนใหญ่ (75%) เป็นผลงานของนักศึกษาหลังปริญญา (ปริญญาโทและแพทย์ประจำบ้าน) ซึ่งนักศึกษาดังกล่าวได้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ส่วนที่เหลือ 22% เป็นงานวิจัยของอาจารย์ และอีก 3% เป็นของข้าราชการอื่นๆ

จากการสอบถามถึงปัญหาที่ยังไม่ได้เขียน manuscript ในผู้วิจัยทั้ง 32 โครงการ พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่ (53%) ไม่มีเวลาเขียน manuscript มีผู้วิจัยส่วนหนึ่ง (31%) ไม่ต้องการตีพิมพ์ผลงานวิจัย สาเหตุเนื่องจากผลงานวิจัยไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ (19%) ได้นำเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมแล้ว (6%) และเป็นการทำวิจัยเพื่อสอนนักศึกษาเท่านั้น (6%) ส่วนปัญหาอื่นๆ ที่ยังไม่ได้เขียน manuscript พบได้รวมกัน 16%

ด้านระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์

จากการศึกษาระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าผู้วิจัยที่มีผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติจะได้รับเงินสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (page charge) ตามที่ใช้จริงแต่ไม่เกิน 20,000 บาท และค่าแก้ไขต้นฉบับภาษาอังกฤษหน้าละ 500 บาท ตามที่ใช้จริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท² ทั้งนี้จะไม่ได้รับการสนับสนุนใดๆ หากผลงานวิจัยได้รับการตีพิมพ์ในวารสารที่ต่ำกว่าระดับนานาชาติ

ตารางที่ 1 การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ แยกตามปีงบประมาณ

บุคลากร ที่ได้รับทุน	ปีงบประมาณ 2545		ปีงบประมาณ 2546		ปีงบประมาณ 2547		เฉลี่ยร้อยละ ของเงิน สนับสนุน ต่อ 3 ปี
	จำนวน ทุน	จำนวนเงิน (%)	จำนวน ทุน	จำนวนเงิน (%)	จำนวน ทุน	จำนวนเงิน (%)	
1. อาจารย์	25	2,367,910 (58.2)	25	2,263,680 (47.9)	15	1,063,850 (32.9)	49.2
2. ข้าราชการ	6	263,100 (6.5)	11	471,280 (10.9)	4	78,500 (2.4)	7.0
3. นศ.หลังปริญญา							
3.1 นักศึกษา ป.โท	8	720,300 (17.7)	6	630,000 (14.6)	8	860,900 (26.6)	19.1
3.2 แพทย์ประจำบ้าน	21	714,390 (17.6)	28	905,050 (21.2)	47	1,228,755 (38.0)	24.6
รวม	60	4,065,700 (100)	70	4,270,010 (100)	74	3,232,005 (100)	100

ตารางที่ 2 ผลการดำเนินงานหลังได้รับทุนวิจัยจากคณะแพทยศาสตร์ แยกตามปีงบประมาณ

จำนวน	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	รวม
จำนวนทุนทั้งหมด	60	70	74	204
ดำเนินการสำเร็จ	27	32	12	71
ตีพิมพ์แล้ว/อยู่ระหว่างยื่นขอ	10	19	7	36
สัดส่วนที่ตีพิมพ์ต่อจำนวนทุน (%)	16.7	27.1	9.5	17.6

จากการศึกษาระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ของคณะแพทยศาสตร์ พบว่า ผู้วิจัยที่มีผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติจะได้รับเงินสนับสนุน 10,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายสำหรับ page charge และค่าแก้ไขต้นฉบับภาษาอังกฤษนั้นให้เบิกจ่ายกับทางมหาวิทยาลัย โดยไม่มีการสนับสนุนผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารที่ต่ำกว่าระดับนานาชาติเช่นเดียวกัน

สำหรับการสนับสนุนในระดับภาควิชา นั้น จากการสอบถามตัวแทนทั้งหมด 20 ภาควิชา พบว่า มี 2 ภาควิชาที่มีเงินสนับสนุนให้อาจารย์หากอาจารย์มีผลงานตีพิมพ์ (ในวารสารทุกระดับ) มี 3 ภาควิชาที่สนับสนุนโดยให้เวลาพิเศษ 1-2 สัปดาห์ให้อาจารย์เขียน manuscript มี 3 ภาควิชาที่สนับสนุนโดยนำผลงานตีพิมพ์มาคิดเป็นค่าคะแนนในการพิจารณาความดีความชอบในรอบปีของอาจารย์ และทุกภาควิชาเห็นด้วยที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะนำผลงานวิจัยที่นักศึกษาได้ทำไว้แต่ไม่ได้ตีพิมพ์เนื่องจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว มาตีพิมพ์โดยใช้ชื่อของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นชื่อแรก นอกจากนี้

ยังมีการจัดประกวดผลงานวิจัยของแพทย์ประจำบ้านอีกหนึ่งภาควิชา

ปัจจัยส่งเสริมการตีพิมพ์ : ได้แก่

1. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับ 891/2548 เรื่องแนวทางการติดตามผลงานทางด้านวิชาการสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กำหนดให้อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์) ต้องมีผลงานวิจัยตีพิมพ์ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์ ต้องมีงานตีพิมพ์ระดับชาติ อย่างน้อย 1 และ 2 เรื่อง/ปี ตามลำดับ ส่วนศาสตราจารย์ต้องมีงานวิจัยตีพิมพ์ระดับนานาชาติอย่างน้อย 1 เรื่อง/ปี และมีบทลงโทษหากไม่สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดได้⁴

2. การกำหนดดัชนี/เกณฑ์ด้านการตีพิมพ์ผลงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในการประเมินคุณภาพการศึกษา (QA) ของมหาวิทยาลัย อาจมีส่วนกระตุ้นให้แต่ละหน่วยงานมีความพยายามที่จะส่งผลงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา เพื่อตีพิมพ์มากขึ้น⁵

3. ระบบสนับสนุนการตีพิมพ์ของคณะแพทยศาสตร์
ระดับชาติ: มีวารสาร (ศรีนครินทร์เวชสาร) รองรับ
การตีพิมพ์ของบุคลากรของคณะฯ

ระดับนานาชาติ: มี English consultant และเงิน
สนับสนุน 10,000 บาท

4. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับ 890/2548 เรื่อง ภาระงาน
ขั้นต่ำสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กำหนดให้
อาจารย์สามารถเลือกใช้เกณฑ์ในการปฏิบัติงานได้ 5 ลักษณะ
โดยอาจารย์ที่ภาระงานด้านวิจัยเป็นหลักสามารถทำงานวิจัย
ได้สูงถึง 70-80% ของภาระงาน^๑ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการ
ประกาศใช้แล้วแต่ยังไม่มีการปฏิบัติที่ชัดเจน

ปัจจัยขัดขวางการตีพิมพ์ : ได้แก่

1. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐาน
หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548⁷ ซึ่งกำหนดเกณฑ์
การสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาโท ตามแผน
การศึกษา ก1 และ ก 2 ให้นักศึกษาสามารถเลือกนำเสนอ
ผลงานวิทยานิพนธ์ต่อการประชุมวิชาการที่มีรายงานการ
ประชุม (proceeding) หรือเลือกการตีพิมพ์ในวารสารก็ได้
ซึ่งประกาศดังกล่าวนี้จะไม่ส่งผลทำให้งานตีพิมพ์ของนักศึกษา
ระดับปริญญาโทเพิ่มขึ้น เพราะมีแนวโน้มที่นักศึกษาจะเลือก
การนำเสนอผลงานต่อการประชุมมากกว่าอีกทั้งบัณฑิตวิทยาลัย
ของแต่ละสถาบันก็ได้ดำเนินการจัดประชุมวิชาการขึ้นเป็น
ประจำทุกปีเพื่อให้นักศึกษาได้มีเวทีนำเสนอผลงานก่อนที่จะ
สำเร็จการศึกษาอีกด้วย

2. ระเบียบของราชวิทยาลัยต่างๆ เรื่องเกณฑ์การสำเร็จ
การศึกษาของแพทย์ประจำบ้านที่กำหนดให้แพทย์ประจำบ้าน
สามารถเลือกนำเสนอผลงานวิจัยต่อการประชุมวิชาการที่มี
รายงานการประชุม (proceeding) หรือเลือกการตีพิมพ์ใน
วารสารก็ได้ ดังนั้นอัตราการตีพิมพ์จึงไม่น่าจะเพิ่มขึ้น เช่น
เดียวกับระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้ว

3. ระยะเวลาการศึกษาของนักศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่
มีเวลาศึกษาเพียง 2-3 ปี ซึ่งจะไม่เพียงพอที่จะนำผลงานวิจัย
ไปตีพิมพ์และหากผลงานวิจัยนั้นมีคุณค่าต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
น้อยเมื่อนักศึกษานั้นสำเร็จการศึกษาไปแล้วอาจารย์ที่ปรึกษา
มักจะไม่นำผลงานดังกล่าวไปตีพิมพ์

4. ได้รับการปฏิเสธการตีพิมพ์มีงานวิจัยที่ส่งไปขอตีพิมพ์
แล้วแต่ได้รับการปฏิเสธจากทางวารสาร ซึ่งทำให้ผู้วิจัยหมด
กำลังใจได้

การแก้ไขปัญหาด้านการตีพิมพ์

จากข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์การตีพิมพ์ในปัจจุบัน
และข้อปัญหาที่เกิดขึ้น คณะผู้วิจัยได้หาวิธีการแก้ปัญหา
ดังกล่าวโดยจัดการประชุมระดมสมองขึ้น ใช้เวลาประชุม

3 ชั่วโมง มีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ตัวแทนฝ่ายวิจัย
คณะแพทยศาสตร์ ตัวแทนคณะกรรมการพิจารณาทุนตัวแทน
บรรณาธิการศรีนครินทร์เวชสาร ตัวแทนอาจารย์คลินิก
ตัวแทนอาจารย์ปริคlinik และตัวแทนแพทย์ประจำบ้าน
อย่างละ 1 คน รวมกับนักวิจัยในโครงการอีก 2 คน เป็น
ทั้งหมด 8 คน ซึ่งมีข้อสรุปในการแก้ปัญหาการไม่ตีพิมพ์
ผลงานวิจัย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 : หลักเกณฑ์การให้ทุนของฝ่ายวิจัยสำหรับ
นักศึกษาหลังปริญญา ควรปรับปรุงดังต่อไปนี้

1.1 ระบุในสัญญาฉบับรับทุนให้ผู้รับทุนวิจัย ต้องตีพิมพ์
ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ

1.2 ให้ผู้รับทุนส่ง manuscript ให้ฝ่ายวิจัยแทนการส่ง
รายงานฉบับสมบูรณ์

1.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.3.1 ควรให้แพทย์ใช้ทุน แพทย์ประจำบ้าน ทำงาน
วิจัยร่วมกัน โดยที่สามารถเรียนรู้ขั้นตอนการทำงานวิจัย
ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ยังคงได้ผลงานวิจัย
ที่ดีหรือมีประโยชน์ต่อคณะฯ มากขึ้น

1.3.2 หัวข้องานวิจัย ควรมีศักยภาพเพียงพอที่จะ
นำไปตีพิมพ์ได้ หรือเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษา (โดยเฉพาะใน
ระดับ ผศ. หรือ รศ.) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ด้วย

1.3.3 การตีพิมพ์สามารถใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
เป็นชื่อแรกได้และเป็น corresponding author ด้วย เพื่อความ
สะดวกในการประสานงานภายหลังนักศึกษาสำเร็จการศึกษา
แล้ว

1.3.4 ให้ฝ่ายวิจัยโดยหน่วยระบาศึกษาคลินิก
(หรือฝ่ายวิจัยร่วมกับศรีนครินทร์เวชสาร) จัดอบรมการเขียน
manuscript เพิ่มเติมสำหรับแพทย์ประจำบ้านที่รับทุนวิจัย

1.3.5 เปลี่ยนระเบียบการเบิกจ่ายเงินทุนฯ เพื่อแก้
ปัญหากรณีที่แพทย์ใช้ทุน แพทย์ประจำบ้านที่จบการศึกษา
หรือพ้นกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในสัญญาแล้ว แต่ยังไม่เบิก
จ่ายเงินทุนฯ ที่เหลือ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาเบิกจ่ายเงินทุนฯ
แทนได้ภายหลังส่ง manuscript ให้ฝ่ายวิจัยแล้ว

ประเด็นที่ 2 : หลักเกณฑ์การให้ทุนของฝ่ายวิจัยสำหรับ
invitation research

1. ให้ระบุในสัญญาฉบับรับทุนให้ผู้รับทุนฯ ต้องตีพิมพ์
ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ

2. ให้ผู้รับทุนฯ ส่ง manuscript (ภาษาไทยหรืออังกฤษ)
ให้ฝ่ายวิจัยแทนการส่งรายงานฉบับสมบูรณ์

ประเด็นที่ 3 : การให้การสนับสนุนของฝ่ายวิจัยเกี่ยวกับการตีพิมพ์

1. ฝ่ายวิจัยควรร่วมมือกับศรีนครินทร์เวชสาร เพื่อเพิ่ม
อัตราการตีพิมพ์ของวารสารเพื่อรองรับผลงานวิจัยที่จะเพิ่มขึ้น

2. เสนอให้ครีนิครินทร์เวชสาร ยกเลิกการตีพิมพ์เป็นรูปเล่มโดยทำเป็น e-journal อย่างเดียว (ปัจจุบันมีทั้งสองแบบ) เพื่อประหยัดงบประมาณ อีกทั้งยังสามารถเพิ่มจำนวนหน้าได้ด้วย อย่างไรก็ตามควรจำกัดความยาวของเนื้อหาของแต่ละเรื่องด้วย และ e-journal ควรเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้เข้าชมหรืออ่านได้โดยอิสระไม่ต้องจำกัดเฉพาะสมาชิกของวารสาร (ซึ่งมีน้อยมาก) เท่านั้น

3. ปรับปรุงการสนับสนุนการตีพิมพ์ในระดับ index journal ตาม Impact factor รวมทั้งสนับสนุนผู้วิจัยที่ตีพิมพ์ผลงานในวารสารระดับชาติด้วย

จากข้อเสนอที่ได้รับทางฝ่ายวิจัยคณะแพทยศาสตร์ได้มีการปรับปรุงระบบการให้ทุนใหม่ (ปี 2549) ดังนี้ (แผนภูมิที่ 1)

1. ให้ความสำคัญของที่มาของปัญหาวิจัย โดยปรับปรุงระเบียบการให้ทุนกลุ่ม clinical outcome research โดยกำหนดให้ผู้ขอทุนต้องนำเสนอหัวข้อการวิจัยผ่านทาง clinical lead team ของทางโรงพยาบาล ซึ่งมีทั้งหมด 12 ทีม เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถตอบสนองความต้องการในการนำไปใช้ดูแลผู้ป่วยได้อย่างแท้จริงแทนข้อกำหนดเดิมที่ผู้วิจัยเสนอผ่านหัวหน้าภาควิชาต้นสังกัดและปัญหาวิจัยนั้นจะต้องมีศักยภาพที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ได้ด้วย

2. ให้ความสำคัญของการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ตั้งแต่เริ่มพิจารณาทุนวิจัย โดยปรับเกณฑ์การให้คะแนนในการพิจารณาทุนวิจัยในส่วนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็น 20 คะแนน จากเดิมที่ไม่มีค่าคะแนนที่ชัดเจน (คือใน 20 คะแนน เดิมมี 3 หัวข้อย่อยรวมกัน ได้แก่ ให้ความสำคัญของปัญหาการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม และการนำไปใช้ประโยชน์)

3. ให้ความสำคัญของการติดตามผลการดำเนินงานวิจัย เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยสามารถทำได้สำเร็จตามเป้าหมายทางฝ่ายวิจัยจึงได้แต่งตั้งที่ปรึกษาสำหรับโครงการวิจัย clinical outcome research เป็นรายโครงการ เพื่อให้พัฒนาโครงร่างงาน วิจัยและดูแลจนกระทั่งงานวิจัยแล้วเสร็จได้เป็น manuscript โดยที่ปรึกษาจะได้รับค่าตอบแทนโครงการละ 10,000 บาท

4. ให้ความสำคัญของการเผยแพร่ผลงานวิจัย โดยกำหนดให้ผู้วิจัยส่งรายงานผลงานวิจัยเป็น manuscript แทนข้อกำหนดเดิมที่ผู้วิจัยสามารถส่งเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์หรือ manuscript ก็ได้

5. ให้การยกย่องผู้ที่นำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการให้รางวัลผู้ที่นำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดูแลผู้ป่วย โดยมอบเกียรติบัตรและโล่

นอกจากนี้ยังได้ตั้งรางวัลเพิ่มอีกหนึ่งรางวัลคือ รางวัลผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงในระดับนานาชาติมากที่สุด

6. ได้ดำเนินการทำบันทึกถึงบรรณาธิการครีนิครินทร์เวชสารเรื่อง e-journal เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้เข้าชมหรืออ่านวารสารได้โดยอิสระ

ผลการศึกษาหลังจากเปลี่ยนแปลงระเบียบการให้ทุน

1. มีการดำเนินการให้ทุนกลุ่ม clinical outcome research (ปี 2549) ผ่านทาง clinical lead team ของทางโรงพยาบาล ซึ่งมีทั้งหมด 12 ทีม โดยมีที่ปรึกษาแต่ละโครงการวิจัย

2. เริ่มดำเนินการให้ทุนตามระเบียบใหม่ได้บางส่วนคือในปีงบประมาณ 2549 สำหรับนักศึกษาหลังปริญญา ส่วนทุนสำหรับอาจารย์และข้าราชการนั้นยังปรับปรุงไม่ทันเนื่องจากปี 2549 ได้อนุมัติทุนไปแล้ว

3. ได้ทำหนังสือแจ้งผู้รับทุน (ปีงบประมาณ 2547-2548) ที่ทำสัญญาตามระเบียบเดิมว่าสามารถส่งรายงานผลงานวิจัยเป็น manuscript แทนการส่งเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้

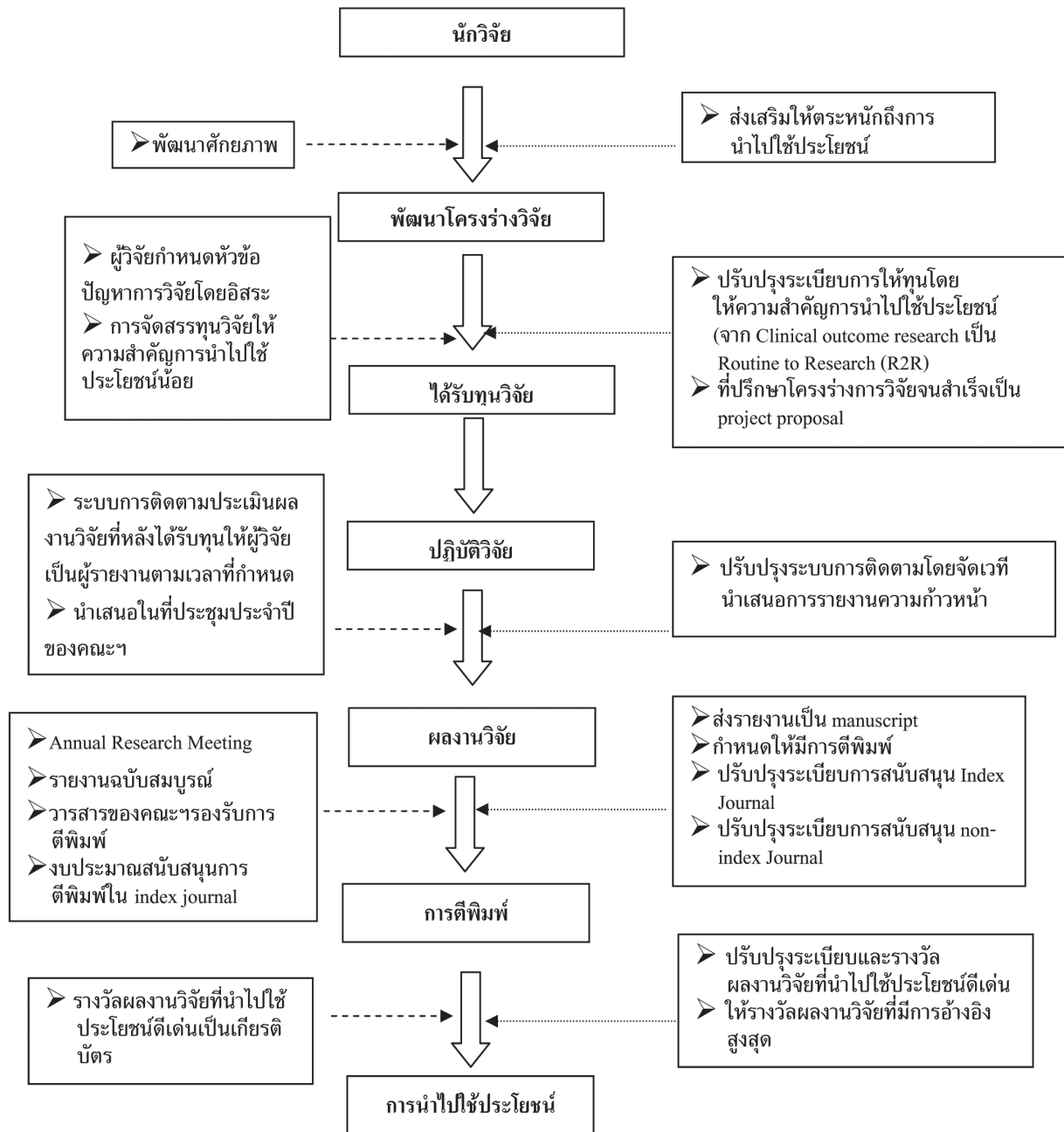
4. เพิ่มจำนวนรางวัลการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเริ่มให้รางวัลผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงในระดับนานาชาติมากที่สุด

วิจารณ์ผลการศึกษา

เมื่อนำผลการศึกษาเฉพาะปีที่ 3 หลังได้รับทุนมาเปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งก่อน พบว่าอัตราการตีพิมพ์ (นับรวมที่กำลังส่งขอตีพิมพ์ด้วย) ในการศึกษาครั้งนี้ยังต่ำกว่าการศึกษาในครั้งก่อน (16.7% ในปี 2545 vs 35.3% ในปี 2543) ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าอัตราการให้ทุนสำหรับนักศึกษาหลังปริญญาเพิ่มขึ้นทุกปี ผลการศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นว่าระยะเวลาตั้งแต่เริ่มทำวิจัยจนกระทั่งได้รับการตีพิมพ์นั้นต้องใช้เวลานาน โดยเฉพาะการตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาตินั้นอาจต้องใช้เวลานานถึง 5 ปี

ด้านปัจจัยจากผู้วิจัยนั้น เดิมเชื่อว่าผลงานวิจัยจะมีผลประโยชน์ต่อผู้วิจัยโดยตรงอยู่แล้วในหลายๆ ด้าน แต่จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าผู้วิจัยหลายคนที่พอใจที่จะทำการเผยแพร่ผลงานวิจัยเฉพาะในที่ประชุมเท่านั้นโดยไม่ส่งผลงานตีพิมพ์ต่อไป ซึ่งปัญหานี้ อาจได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นหลังจากทางมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ใช้ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับที่ 891/2548 เรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามปัญหาที่ผู้วิจัยไม่มีเวลายังคงเป็นปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไขต่อไป

ด้านระบบการสนับสนุนการตีพิมพ์ในการศึกษานี้พบว่าทั้งคณะแพทยศาสตร์และมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีระบบ

แผนภูมิที่ 1 แสดงระบบการสนับสนุนการทำวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ ด้านซ้ายของแผนภูมิเป็นระบบที่มีอยู่เดิมก่อนการศึกษานี้ ด้านขวาของแผนภูมิเป็นระบบที่ได้ปรับปรุงหลังการศึกษานี้

สนับสนุนการตีพิมพ์ค่อนข้างดี ทั้งด้านการสนับสนุนการเขียน manuscript ภาษาอังกฤษ ค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ และมีการวารสารรองรับการตีพิมพ์ผลงานของคณะฯ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้มีส่วนเพิ่มเติมระบบสนับสนุนให้เห็นประโยชน์ของการตีพิมพ์ที่ชัดเจนเช่นการให้รางวัลงานวิจัยที่มีผู้อ่านสูงสุด เป็นต้น

สำหรับประเด็นผลงานวิจัยของบัณฑิตศึกษาและแพทย์ประจำบ้านนั้น ทางคณะแพทยศาสตร์ได้มีการลงทุนไปกับการวิจัยของบัณฑิตศึกษาสูงถึง 47.5% ของงบประมาณวิจัยทั้งหมด แต่การเผยแพร่ผลงานโดยการตีพิมพ์ยังมีน้อยมาก แม้ว่าทางมหาวิทยาลัยจะได้ขอประกาศให้มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติอาจมีปัญหาตามมาคือนักศึกษาไม่จบตามเกณฑ์เวลาที่กำหนดซึ่งเห็นได้ชัดในบางภาควิชาที่มีจำนวนการตีพิมพ์สูงๆ ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาควรมองทั้งสองประเด็นให้มีความสอดคล้องกันด้วย ข้อเสนอแนะที่อาจจะมีความประโยชน์ต่อทุกฝ่ายก็คือ “นักศึกษามีหน้าที่ทำงานวิจัยที่มีคุณค่าให้สำเร็จส่วนอาจารย์ที่ปรึกษามีหน้าที่เผยแพร่ผลงานวิจัยโดยเฉพาะด้านการตีพิมพ์”

ข้อจำกัดการวิจัยในครั้งนี้คือเรื่องเวลาที่ทำการศึกษาเนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการให้ทุนในหลายประเด็น แต่ผลงานวิจัยที่จะสามารถตีพิมพ์ได้นั้นต้องใช้เวลาอันดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้นในการศึกษานี้จึงไม่เห็นผลกระทบจากการปรับปรุงระเบียบการต่างๆ ได้ชัดเจนต่อการเพิ่มการตีพิมพ์ซึ่งอาจต้องทำการสำรวจต่อไป

สรุป

ได้ทำการศึกษาผลงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านการตีพิมพ์ผลงานวิจัย พบว่ามีโครงการวิจัยที่แล้วเสร็จเพียง 34.8% มีผลงานวิจัยที่อยู่ระหว่างรอตีพิมพ์และที่ตีพิมพ์แล้วรวม 17.6% ทั้งนี้โครงการส่วนใหญ่ (74%) เป็นงานวิจัยของบัณฑิตศึกษา ส่วนปัญหาหลักที่ไม่ได้เขียน manuscript คือไม่มีเวลา ที่วิจัยได้ประชุมระดมสมองเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวและนำเสนอผลต่อฝ่ายวิจัย ซึ่งฝ่ายวิจัยได้นำไปปรับปรุงระเบียบการให้ทุนสำหรับบุคลากรในคณะแพทย์โดยระเบียบบางส่วนได้เริ่มนำไปใช้ในปีงบประมาณ 2549 นี้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) ประจำปี 2548

เอกสารอ้างอิง

1. อาภาภรณ์ ธรเสนา, สมบูรณ์ เทียนทอง, เพ็ญศรี ไควสุวรรณ, วิมลกล เหล่าไพมูลย์, ศิริ เชื้ออินทร์, ชุติร์ คูชัยสิทธิ์, และคณะ. การสำรวจการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารการประกันคุณภาพ 2547; 5: 40-8.
2. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับที่ 331/2544 เรื่องหลักเกณฑ์การสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสาร. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2544.
3. ประกาศคณะแพทยศาสตร์ฉบับที่ 48/2543 เรื่อง วิธีปฏิบัติ การเบิกเงินค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารที่อยู่ในระบบดัชนีวารสารการแพทย์ของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์. คณะแพทยศาสตร์. 2543.
4. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับที่ 891/2548 เรื่องแนวทางการติดตามผลงานทางด้านวิชาการสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.
5. สำนักงานประสานงานการประกันคุณภาพการศึกษา. คู่มือระบบการประกันคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2547.
6. ประกาศมหาวิทยาลัยฉบับ 890/2548 เรื่อง ภาระงานขั้นต่ำสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.
7. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548. กระทรวงศึกษาธิการ. 2548.

